

مجموعه مقالات

اسفند ماه ۱۳۹۸

از شبکه خبر کربلین

سیر تحول توان نظامی - تسلیحاتی انصار الله یمن

الحمد لله

انديشكده راهبردي تبين

مجموعه گزارش راهبردي

سير تحول توان نظامي - تسليحاتي انصارالله يمن

وبگاه انديشكده : www.Tabyincenter.ir

نشانی : تهران، اقدسيه، خيابان شهيد موحد دانش، خيابان نسترن، پلاك ۳۲، واحد ۱۱

كد پستي : ۱۹۵۷۶۶۴۷۳۱

تلفن : ۲۶۱۵۳۳۲۹

نمبر : ۸۹۷۷۱۹۶۴

فهرست

۶	مقدمه
۶	مروری بر وضعیت حمل سلاح توسط مردم و قبایل یمنی
۷	شرح مختصر جنگ‌های شش‌گانه به‌عنوان نقطه شروع تحول نظامی و تسلیحاتی انصارالله
۹	بررسی ذخایر موشکی و توان مهندسی موشکی یمن در دوره علی عبدالله صالح
۱۱	بررسی سامانه‌های پدافندی انصارالله و ابعاد اثرگذاری ملی و منطقه‌ای آن در تجمیع با توان تهاجمی موشکی - پهپادی
۱۶	نتیجه‌گیری
۱۷	فهرست منابع

مقدمه

از دیرباز حمل سلاح توسط مردم یمن و قبایل این کشور به عنوان یک سنت پذیرفته شده رواج داشته است. گفته می‌شود تعداد سلاح در یمن بیش از سه برابر جمعیت این کشور است. این امر به دلیل شرایط بحرانی یمن در سال‌های اخیر بیش از پیش تقویت شده و حتی کودکان یمنی بدون هیچ محدودیتی قادر به حمل و استفاده از سلاح هستند. حوثی‌ها به عنوان یکی از قبایل مرزنشین یمن که هم سابقه حکومت‌داری طولانی را در کارنامه دارند و هم در دهه‌های اخیر در چالش و منازعه مداوم با دولت علی عبدالله صالح و عربستان سعودی قرار داشته‌اند، به ناچار سطح بالاتری از آمادگی نظامی و تسلیحاتی را در مقایسه با دیگر قبایل یمن رقم زده‌اند، به نحوی که امروز در زمینه موشک و پدافند نیز قابلیت خود را نشان داده و با توانمندی بومی خود، ائتلاف سعودی را در باتلاق یمن گرفتار کرده و با نفوذ به عمق خاک دشمن و ضربه زدن به تأسیسات حیاتی و شریان اقتصادی آن، موازنه موجود را به نفع خود تغییر داده‌اند. در این نوشتار ضمن مرور اجمالی بر وضعیت حمل سلاح در یمن و شرح جنگ‌های شش‌گانه، توانمندی نظامی انصارالله یمن بررسی می‌شود.

مروری بر وضعیت حمل سلاح توسط مردم و قبایل یمنی

در ساختار قدرت کشورهای عربی از جمله یمن، قبایل نقش برجسته‌ای دارند. قبایل ضمن این که نفوذ گسترده سیاسی در این کشورها دارند، از قابلیت دفاعی نیز برخوردار هستند. به عبارت دیگر، ساختار قبیله‌ای عاملی است که سبب توزیع زیاد سلاح در بین مردم یمن می‌شود. در یمن رسم است هر پسری که بالغ می‌شود یک کلاشنیکوف و یک چاقو به او هدیه می‌کنند.

همین مسئله نشان می‌دهد که اکثر مردان یمنی جنگجویان حرفه‌ای هستند. از قدیم‌الایام گفته می‌شد که سه برابر جمعیت یمن فقط کلاشینکوف در این کشور وجود دارد. از سوی دیگر، قبل از شروع جنگ علیه یمن، این کشور به بهشت قاچاقچیان بین‌المللی اسلحه شهرت داشت. تجارت اسلحه در یمن آن قدر رونق داشت که برخی عنوان می‌کنند هر سلاحی را می‌شد از این کشور تهیه کرد.^[۱] به‌طور کلی گفته می‌شود یمن جامعه به شدت مسلحی است. نکته حائز اهمیت نیز این است که وابستگی حاکمان به حمایت رؤسای قبایل سبب می‌شد عملاً دولت یمن با داشتن سلاح توسط مردم مخالفتی نداشته باشد.

شرح مختصر جنگ‌های شش‌گانه به‌عنوان نقطه شروع تحول نظامی و تسلیحاتی انصارالله

جنگ‌های شش‌گانه از ژوئن سال ۲۰۰۴ تا فوریه ۲۰۱۰ میان حوثی‌ها و دولت علی عبدالله صالح در گرفت. چند دهه تبعیض قومی، سیاسی و مذهبی علیه زیدیه، بستری مناسب برای شکل‌گیری تحولی عمیق در تاریخ سیاسی یمن فراهم کرده بود. حضور یمن به‌عنوان مهم‌ترین هم‌پیمان آمریکا در جنگ با تروریسم در خاورمیانه، به حضور نیروهای نظامی و جاسوسی آمریکا در این کشور و نیز سفرهای مخفیانه برخی هیئت‌های اسرائیلی به صنعا دامن زد که این مسئله، با اعتراض‌های فراوان حسین الحوثی و یارانش در این کشور روبه‌رو شد. حسین الحوثی شعار معروف و پنج‌بندی «الله اکبر، مرگ بر آمریکا، مرگ بر اسرائیل، نفرین بر یهود و پیروز باد اسلام» را به‌عنوان شعار رسمی شیعیان این منطقه اعلام کرد و بسیاری از مردم یمن، از این دعوت استقبال کردند و پس از هر مراسم و نماز جماعت و حتی در نماز جمعه مسجد جامع صنعا، پایتخت یمن، این شعار را سر می‌دادند. اصرار آن‌ها بر این شعارها موجب نگرانی مقامات دولتی

حتی بیش از نگرانی از القاعده شد و سبب گردید مقاومت مسلحانه علیه زیدی‌ها آغاز شود که تا سال ۲۰۱۰ شش مبارزه علیه این جنبش صورت گرفت.[۲]

در جریان درگیری‌های سال‌های ۲۰۰۴ تا ۲۰۱۰ میلادی نزدیک به ۴۰۰۰ تن از نیروهای دو طرف کشته و بنا به گزارش کمیساریای عالی سازمان ملل متحد بیش از ۲۰۰ هزار نفر آواره شدند. در جنگ اول سلاح اندکی در اختیار حوثی‌ها قرار داشت به همین دلیل تلفات زیادی دادند، اما در طول شش جنگ بتدریج سلاح زیادی در اختیار این گروه قرار گرفت. قاچاق و تجارت سلاح یکی از مهم‌ترین مشخصه‌های جنگ‌های شش‌گانه یمن بود.[۳] نهادهای بین‌المللی نظیر سازمان ملل متحد در گزارش‌هایی عنوان کردند که بین ۴۰ میلیون تا ۶۰ میلیون سلاح در یمن وجود دارد که بیشترین سلاح نیز در مناطق شمالی این کشور یعنی جاهایی که انصارالله و حامیان آن حضور دارند، وجود داشت. اغلب این سلاح‌ها نیز سلاح‌های سبک بود. انصارالله در این جنگ‌ها، تجهیزات زیادی را نیز از ارتش یمن به غنیمت گرفت. با این حال، انصارالله و متحدانش در این جنگ‌ها، تاکتیک‌های مختلف و متعدد جنگیدن به خصوص جنگ‌های چریکی را آموختند و نیروهای نظامی آن‌ها برای جنگ‌های چریکی و زمینی آموزش لازم را دیدند.[۴] در واقع، جنگ‌های شش‌گانه به نقطه آغازی برای تحول در قدرت نظامی انصارالله یمن تبدیل شد. این تجربه به همراه تقویت قابلیت پدافندی و پهپادی انصارالله، بلای جان نیروهای عاریتی آل سعود شده و صحنه و میدان نبرد را به نفع انصارالله و یمن تغییر داده است. در واقع، دستیابی به تجهیزات نظامی سنگین، در کنار نیروی انسانی که به خصوص در جنگ‌های چریکی و نامنظم ۲۰۰۴ تا ۲۰۱۰ آزموده شدند، از علل اصلی موفقیت ارتش و کمیته‌های مردمی یمن در مقابل ارتش کاملاً مسلح سعودی با نیروی انسانی مزدور است.

بررسی ذخایر موشکی و توان مهندسی موشکی یمن در دوره علی عبدالله صالح

علی عبدالله صالح به عنوان یک افسر نظامی، قدرت را در یمن در سال ۱۹۷۸ در اختیار گرفته بود. در دوران ۴۰ ساله قدرت عبدالله صالح در یمن، شمار نیروی انسانی ارتش این کشور از ۳ هزار و ۳۰۰ نفر به ۶۶ هزار و ۷۰۰ نفر افزایش یافت. نیروهای مسلح یمن در زمان عبدالله صالح قدرتمند شدند. قاچاق، به خصوص قاچاق سوخت و غذا و صادرات مجدد سلاح به کشورهای نظیر سودان، به عاملی برای ثروتمند شدن نیروهای مسلح در زمان علی عبدالله صالح تبدیل شد. [۵]

اگرچه اطلاعات درست و دقیقی درباره قابلیت نظامی ارتش یمن در زمان عبدالله صالح وجود ندارد، اما به طور کلی می‌توان گفت ارتش یمن در زمان صالح تجهیزات غربی و روسی در اختیار داشته است. آمریکا از اوایل دهه اول ۲۰۰۰ کمک‌های نظامی خود را به یمن آغاز کرد که این کمک‌ها در زمان جنگ شش‌گانه افزایش داشته است. آمریکا از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۰ جمعاً ۵ میلیارد و ۹۰۰ میلیون دلار کمک نظامی به یمن داشته است. [۶] یمن در زمان علی عبدالله صالح سلاح‌های روسی زیادی نیز انبار کرده بود. در همین حال، دولت و ارتش یمن در زمان عبدالله صالح و در جریان جنگ‌های شش‌گانه با حوثی‌ها تحت حمایت کشورهای عربی خلیج فارس نیز قرار داشته و سلاح‌های زیادی نیز از این کشورها به خصوص عربستان سعودی دریافت کرده بود. بخش مهم از ذخایر نظامی یمن نیز مربوط به خریدهای این کشور از اتحاد جماهیر شوروی سابق و آمریکا است که در انبارهای تسلیحاتی یمن باقی مانده بود. برخی از تجهیزات امروزی ارتش یمن ارتقا یافته سلاح‌هایی است که از اتحاد جماهیر شوروی سابق و آمریکا دریافت کرده بود. «ابراهیم الدیلمی»، سفیر جمهوری یمن در ایران در گفتگویی که بهمن‌ماه با روزنامه کیهان داشته به این موضوع اشاره کرده است که ده‌ها سال پیش، یمن مملو از سلاح‌های ساخت چین، روسیه،

آمریکا و یوگسلاوی بود.[۷]

پهپاد «راصد» همان پهپاد شناسایی Sky Walker X۸ است که در دوره قبل از جنگ توسط ارتش یمن خریداری شد. پهپاد «رقیب» نام انتخاب شده برای پهپاد RQ۱۱ Raven آمریکایی است که توسط ارتش یمن خریداری شده بود. موشک‌های اسکاد که بردی ۶۰۰ تا ۷۰۰ کیلومتری داشتند و موشک هواسونگ ۵ و ۶ که خود تولید تحت لیسانس موشک اسکاد روسی بودند در دهه ۸۰ میلادی از کشور کره شمالی خریداری شدند نیز در اختیار ارتش یمن قرار داشت. موشک S۷۵ ساخت شوروی سابق، موشک توچکا، S۲۴ و گراد نیز از جمله ذخایر موشکی ارتش یمن در زمان عبدالله صالح بود که در جنگ با ائتلاف سعودی مورد استفاده قرار گرفت.[۸]

با این حال، دو نکته درباره ارتش یمن الزامی است. اول اینکه؛ ارتش یمن در جنگ‌های شش‌گانه، خسته و فرسوده شد و خیل عظیمی کشته بر جای گذاشت. ارتش به شدت دچار فساد مالی و اداری بود حقوق سربازان را فرماندهان می‌گرفتند. ارتش به خاطر فساد گسترده و تعلقات قبیله‌ای دچار از هم گسیختگی شد. از زمان آغاز قیام مردمی علیه عبدالله صالح در سال ۲۰۱۱ ارتش تقریباً از هم پاشید.[۹] دوم اینکه؛ توانمندی و قابلیت امروزی کمیته‌های مردمی و ارتش یمن که به خصوص در درون خاک عربستان و تا عمق ۱۲۰۰ کیلومتری شلیک شد، مربوط به سال‌های اخیر است و توانمندی بومی محسوب می‌شود.

بررسی سامانه‌های پدافندی انصارالله و ابعاد اثرگذاری ملی و منطقه‌ای آن در تجمیع با توان تهاجمی موشکی - پهپادی

ارتش یمن به خصوص در پنجمین سال جنگ با انجام چندین عملیات علیه ائتلاف سعودی، قدرت بازدارندگی خود را ثابت کرد. در سال پنجم جنگ در سایه تقویت قدرت پدافندی و موشکی یمن موازنه قدرت در عرصه جنگ تغییر کرده؛ به نحوی که عربستان سعودی متحمل خسارت‌های فراوانی شد. عملیات متعدد علیه تأسیسات نفتی عربستان سعودی از جمله تأسیسات بقیق و خریص که سبب توقف نیمی از تولید نفت عربستان سعودی شد، عملیات «نصر من الله» که در آن هزاران مزدور سعودی اسیر شدند و تجهیزات زیادی به غنیمت گرفته شد و عملیات بنیان‌المرصوص که در آن ۱۵۰۰ مزدور سعودی کشته و بیش از ۲۵۰۰ کیلومتر از اراضی اشغالی آزاد شد، از مهم‌ترین عملیات‌هایی هستند که ارتش و کمیته‌های مردمی یمن با بهره‌گیری از قابلیت پهپادی و موشکی خود علیه ائتلاف سعودی انجام داد. برخی از مهم‌ترین پهپادهای ارتش و کمیته‌های مردمی یمن عبارتند از: [۱۰]

پهپاد هدهد

برد این پهپاد ۳۰ کیلومتر است که به دلیل کوچکی حجم و سطح مقطع راداری (آر سی اس) امکان شناسایی و تلاش برای ساقط کردن آن با سامانه‌های پدافند هوایی اندک است، احتمال هدف گرفتن آن با موشک‌های لیزری ضعیف است و به سختی صدای آن در آسمان شنیده می‌شود.

پهپاد رقیب

این پهپاد برد ۱۵ کیلومتری دارد و از کارکردهایی نظیر رصد مستقیم اهداف و میدان نبرد، مشخص کردن اتفاقات مربوط به تجمعات و تجهیزات دشمن و مجهز به سیستم رصد و ردیابی دقیق با استفاده از لیزر برخوردار است و از تکنیک‌های تصویربرداری متعدد از جمله تصویربرداری حرارتی استفاده می‌کند و حمل آن در مناطق ناهموار و به همراه گردان‌های پیاده آسان است.

پهپاد راصد

این پهپاد برد ۳۵ کیلومتری دارد، با موتور برقی کار می‌کند و مأموریت آن رصد اهداف و نظارت لحظه‌ای بر میدان نبرد است، مجهز به جدیدترین تکنولوژی تصویربرداری و همچنین مجهز به سیستم ویژه نقشه‌برداری و ترسیم نقشه است.

پهپادهای قاصف ۱ و ۲ K

پهپادهای قاصف برد به مراتب بیشتری از پهپادهای هدهد، رقیب و راصد دارد. عملیات ارتش و کمیته‌های مردمی یمن علیه مواضع ائتلاف سعودی و مزدوران منصورهادی در داخل یمن با پهپادهای دارای برد کوتاه و متوسط نظیر پهپاد قاصف K۲ انجام می‌شود.

پهپادهای صماد

پهپادهای صماد که شامل صماد ۱، ۲ و ۳ است، مهم‌ترین پهپادهای ارتش و کمیته‌های مردمی یمن است که مأموریت برون‌مرزی دارد. پهپاد صماد ۱ که برای اهداف اطلاعاتی است می‌تواند تا مسافت بیش از ۵۰۰ کیلومتر پرواز کند و قابلیت رصد اهداف و ارائه اطلاعات را به‌طور مستقیم به اتاق عملیات دارد. پهپاد صماد ۲ از نوع شناسایی دوربرد است، اما مدل صماد ۳ پهپاد تهاجمی است که از سر جنگی انفجاری برخوردار است و می‌تواند در مسافت ۱۷۰۰ کیلومتری از مبدأ به اهداف خود حمله‌ور شود. پهپاد هجومی صماد ۳ از تکنولوژی پیشرفته‌ای برخوردار است که رادارها نمی‌توانند آن را رهگیری کنند. ارتش یمن در مردادماه ۹۸ برای نخستین بار با پهپاد صماد ۳ فرودگاه ابوظبی را هدف قرار داد.

ارتش و کمیته‌های مردمی یمن در کنار در اختیار داشتن انواع پهپادها، موشک‌های مهمی نیز در اختیار دارد که برخی از مهم‌ترین این موشک‌ها عبارتند از:

موشک‌های «ثاقب ۱، ۲ و ۳»

این موشک‌ها به ترتیب بر اساس موشک‌های کوتاه برد روسی R-۷۳ و میان‌برد T-R-۲۷ و R-۷۷ توسعه یافته‌اند.

«فاطر ۱»

موشک فاطر-۱ از سام-۶ روسی توسعه یافته است. سامانه فاطر ۱ پهپاد آمریکایی MQ-۹ را در اکتبر ۲۰۱۷ ساقط کرد.

موشک‌های بدر P۱ و بدر F

این موشک‌ها از جمله موشک‌های کوتاه برد یمنی هستند. این موشک شبیه موشک توچکای روسیه است. بدر F که جدیدتر از بدر P۱ است بُرد ۱۶۰ کیلومتری دارد.

موشک قدس

موشک قدس از نوع موشک‌های بالدار کروز است. موشک‌های بالدار کروز، دسته‌ای از سلاح‌های خودکشی هوایی هستند. این موشک‌ها دارای رهگیر اتوماتیک بوده و هدف‌گیری آن‌ها بسیار دقیق است و حتی می‌تواند اشیائی به حجم یک اتومبیل را هدف بگیرند.

موشک بالستیک دوربرد از نوع ذوالفقار

موشک بالستیک ذوالفقار، موشک زمین به زمین ساخت یمن است که در فوریه سال ۲۰۲۰ از آن رونمایی شد. این موشک، نمونه پیشرفته و به روز شده مشابه نسل جدید موشک‌های دوربرد است که برد آن به ۱۳۰۰ کیلومتر می‌رسد. ارتش و کمیته‌های مردمی یمن در عملیات «توازن بازدارندگی سوم» از موشک‌های قدس و ذوالفقار به همراه پهپادهای صماد بهره گرفت.

[۱۱]

موشک‌های قاهر ۱ و ام ۲

موشک قاهر ۱، یک موشک بالستیک است که می‌تواند اهداف را در فاصله ۵۰۰ کیلومتری با دقت هدف قرار دهد. موشک بالستیک قاهر ام ۲ نوع پیشرفته موشک قاهر ۱ است که توانایی حمل یک کلاهک جنگی به وزن ۳۵۰ کیلوگرم را داراست. ویژگی منحصر به فرد موشک قاهر ام ۲ دقت بالا در اصابت به اهداف است که دقت اصابت آن ۵ تا ۱۰ متر است.

موشک برکان ۱، ۲ و ۳

موشک‌های برکان یکی از دستاوردهای مهم موشکی ارتش و کمیته‌های مردمی یمن است که نسخه پیشرفته و بومی موشک‌های کوتاه‌برد اسکاد زمان شوروی سابق هستند. موشک برکان ۳ ارتقا یافته برکان ۱ و ۲ است که برد آن بین ۱۳۰۰ تا ۱۸۰۰ کیلومتر برآورد می‌شود. ارتش و کمیته‌های مردمی یمن از برکان ۳ در عملیات الدمام که ۱۲۰۰ کیلومتر از صنعا فاصله دارد، استفاده کردند.

نتیجه گیری

عربستان سعودی با آغاز جنگ علیه یمن در ۲۶ مارس ۲۰۱۵ در صدد بود مانع قدرت گرفتن انصارالله در ساختار قدرت یمن شود، اما با گذشت ۵ سال از این جنگ، انصارالله یمن به مهم‌ترین و سازمان‌یافته‌ترین گروه در ساختار قدرت یمن تبدیل شد. روند تصاعدی قدرت انصارالله در یمن با تقویت قابلیت بازدارندگی آن در قالب افزایش توانمندی پدافندی از جمله پهپادها و موشک‌ها رخ داده است. امروز انصارالله موشک‌ها و پهپادهایی با کارکردهای متفاوت در داخل و خارج از یمن در اختیار دارد به گونه‌ای که مواضع ائتلاف سعودی و مزدوران دولت مستعفی را با پهپاد و موشک کوتاه برد و مواضع عربستان و امارات در داخل خاک این کشور را با پهپادهای صماد ۳ یا موشک برکان ۳ هدف قرار می‌دهد. این وضعیت سبب شد توازن قدرت در عرصه جنگ یمن دچار تغییر اساسی شود به نحوی که ارتش و کمیته‌های مردمی یمن در زمین و هوا توان آسیب زدن و تحمیل خسارت‌های سنگین به ائتلاف سعودی را دارند. این وضعیت می‌تواند سبب شود ورود جنگ به سال ششم با خسارت‌های احتمالی بیشتر به عربستان سعودی همراه باشد.

فهرست منابع

- ۱- آشناس عماد، (۲۰۱۹/۰۹/۲۵)، چطور یمنی‌ها اینقدر قدرت دارند؟، خبرگزاری اسپوتنیک، قابل دسترسی در آدرس زیر:
<https://ir.sputniknews.com/opinion/201909255265514>
- ۲- طباطبایی فرد سید محمد، (۱۳۹۵)، حوثیان یمن، پیشینه و رویکردهای کلامی و سیاسی، انتشارات دانشگاه ادیان و مذاهب، چاپ اول.
- ۳- Feierstein Gerald M, (2019), YEMEN: THE 60-YEAR WAR, Middle East Institute, available at: <https://www.mei.edu/sites/default/files/2019-02/Yemen%20The%2060%20Year%20War.pdf>
- ۴- Salmoni Barak A, Loidolt Bryce, Wells Madeleine, (2010), Regime and Periphery in Northern Yemen: The Huthi Phenomenon, available at: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2010/RAND_MG962.pdf
- ۵- Gaub Florence, (2015), Whatever happened to Yemen's army?, European Union Institute for Security Studies, available at: https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/Brief_9_Yemen.pdf
- ۶- Zachary Laub and Robinson Kali, (19 February 2020), Council on Foreign Relations, available at: <https://www.cfr.org/backgrounder/yemen-crisis>
- ۷- روزنامه کیهان، (۲۴ بهمن ۱۳۹۸)، در گفتگویی کیهان با سفیر یمن مطرح شد: انهدام تانک آمریکایی با فندک یمنی، شماره ۲۲۴۰۴
- ۸- خبرگزاری آنا، (۱۶ مهر ۱۳۹۸)، کدام سلاح یمنی عربستان را عاجز کرد؟، قابل دسترسی در آدرس:
<https://ana.ir/fa/news/113/429669/>
- ۹- خبر آن لاین، (۹ خرداد ۱۳۹۴)، قریشی: سعودی در هر حال به یمن حمله می‌کرد/ همزمانی حمله با تفاهم لوزان پیامی به ایران و آمریکا بود، قابل دسترسی در آدرس:
<https://www.khabaronline.ir/news/419752/>
- ۱۰- باشگاه خبرنگاران جوان، (۶ مهر ۱۳۹۸)، ۸ پهپاد یمنی که کابوس عربستان شد، قابل دسترسی در آدرس زیر:
<https://www.yjc.ir/fa/news/7084566/%DB%B8>
- ۱۱- باشگاه خبرنگاران جوان، (۳ اسفند ۱۳۹۸)، نگاهی به عملیات توازن بازدارندگی سوم یمنی‌ها: معرفی موشک‌های «ذوالفقار» و «قدس» انصارالله، قابل دسترسی در آدرس زیر:
<https://www.yjc.ir/fa/news/7256207/>

اندرشکده بزرگترین

نشانی ما در شبکه های اجتماعی:

@Tabyincenter

www.tabyincenter.ir